

Brabantse burgers in beeld 2018

Tabellenrapport Brabantpanel 74

Claasje Beyen MSc
Britte van Dalen MSc

Projectleiding dr. Marleen van der Haar

Colofon

Het PON heeft dit onderzoek verricht in opdracht van
de provincie Noord-Brabant

Provincie Noord-Brabant

Auteurs

Claasje Beyen en Britte van Dalen, projectleiding Marleen van der Haar

PON Publicatienummer

18-05 / 80220

Datum

februari 2018

© 2018 Het PON

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het PON. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van het PON. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan het PON geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie:

www.hetpon.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Methodologische verantwoording	7
3	Resultaten van de peiling: tabellenboek met toelichting	9
	Bijlagen	29
	Bijlage A Vragenlijst Brabantpanel 74 - Ontwikkeling van de Brabantse samenleving	31

1 Inleiding

Onderzoeksaanpak

In januari 2018 is een voor deze opdracht ontwikkelde vragenlijst uitgezet onder de leden van het Brabantpanel (zie bijlage A voor de vragenlijst). De stemming van de Brabantse samenleving is gepeild. Er is gevraagd naar zowel opvattingen als gedragingen. Panelleden zijn gevraagd aan te geven op welke terreinen zij vinden dat de grootste uitdagingen in Nederland liggen en wat ze vinden dat goed gaat in Nederland. Daarnaast zijn ze bevroegd op mate van vertrouwen in de toekomst, politiek en sociaal vertrouwen, hun sociaal netwerk, betrokkenheid en inzet voor eigen leefomgeving. Er is hen ook gevraagd om aan te geven op welke politieke partij zij zouden stemmen in het geval van verkiezingen.

2 Methodologische verantwoording

Vragenlijstonderzoek onder het Brabantpanel

In opdracht van de Provincie Noord-Brabant heeft Het PON de opdracht gekregen om het kader van de Perspectiefnota 2018 is een vragenlijstonderzoek onder de leden van het Brabantpanel uit te voeren om te achterhalen wat Brabanders bezighoudt. Daartoe is van 9 januari tot 22 januari 2018 een vragenlijst voorgelegd met als thema 'Ontwikkeling van de Brabantse samenleving' (Brabantpanel 74; zie bijlage A voor de vragenlijst). Het Brabantpanel bestaat uit 2.816 leden. Daarvan hebben 821 de vragenlijst volledig ingevuld. Dit is een respons van 29%. De netto respons van 821 is ruim voldoende om betrouwbare uitspraken te doen voor Brabant.

De resultaten van dit onderzoek zijn gewogen naar geslacht, leeftijd en opleidingsniveau (zie tabel 1, 2 en 3 hieronder) om de respons ten aanzien van deze kenmerken representatief te maken voor de provincie Noord-Brabant. Dit houdt in dat de antwoorden die gegeven worden door deelnemers uit een ondervertegenwoordigde groep iets zwaarder meetellen dan die uit een oververtegenwoordigde groep.

De resultaten van dit onderzoek geven een beschrijving van de bevroegde onderwerpen in de vragenlijst. Daarnaast zijn er voor een aantal vragen kruistabellen gemaakt. Door middel van kruistabellen kan er een vergelijking worden gemaakt tussen bepaalde groepen (leeftijd en opleidingsniveau) met betrekking tot de onderzoeksresultaten. Bij de uitsplitsingen naar achtergrondkenmerken (leeftijd en opleidingsniveau) is getoetst is of de resultaten van de ene groep afwijken ten opzichte van de andere groepen. Wanneer een resultaat van de ene groep significant hoger of lager is ten opzichte van de andere groepen van de populatie, kunnen we veronderstellen dat dit verschil niet op toeval berust. We hebben in de resultatensectie significante verschillen tussen groepen aangeduid met **blauw (positieve afwijking)**, dan wel **oranje (negatieve afwijking)**.

NB. Voor de Perspectiefnota 2017 is eerder een bijna identieke peiling uitgevoerd. Voor de vergelijkbaarheid in tijd zijn aanvullende analyses nodig. Bij de beschrijvingen van de tabellen zijn hier en daar de resultaten van het onderzoek uit 2017 genoemd. Echter, er zijn hiervoor geen significantietoetsen uitgevoerd. Dat betekent dat op basis van de analyses in dit rapport geen uitspraken worden gedaan wat betreft significantie van de verschillen tussen de twee peilingen van 2017 en 2018.

Tabel 1 Respons naar geslacht

	Aantal	%
Vrouw	283	34
Man	538	66
<i>Niet ingevuld</i>	0	0

Tabel 2 Respons naar leeftijd

	Aantal	%
18 tot en met 29 jaar	26	3
30 tot en met 39 jaar	29	4
40 tot en met 54 jaar	103	13
55 tot en met 64 jaar	282	34
65 jaar en ouder	291	35
<i>Niet ingevuld</i>	90	11

Tabel 3 Respons naar opleidingsniveau

	Aantal	%
Laag	79	10
Midden	213	26
Hoog	503	61
<i>Niet ingevuld</i>	26	3

3 Resultaten van de peiling: tabellenboek met toelichting

Tabel 4 Vraag 1A: Hoe gelukkig voelt u zich vandaag? (N = 819)

	Rapportcijfer
Rapportcijfer	8,1

Tabel 5 Vraag 1B: Hoe gelukkig voelde u zich afgelopen maand? (N = 819)

	Rapportcijfer
Rapportcijfer	8,2

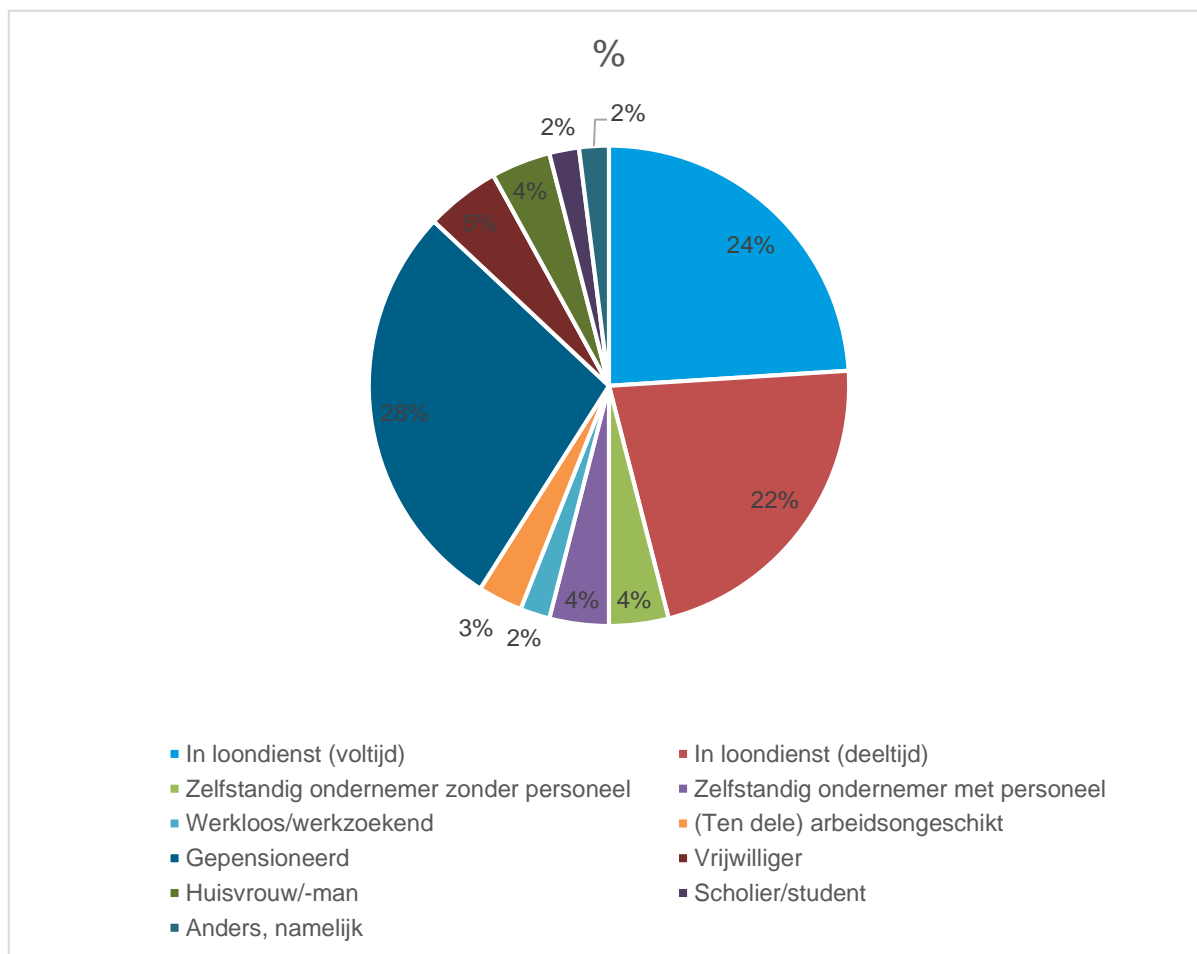
Brabanders voelen zich gelukkig, zij beoordelen hun dagelijks geluk met een 8,1. Hun mate van geluk van de afgelopen maand met een 8,2. In 2017 was dit respectievelijk 8,3 en 8,1.

Tabel 6 Vraag 2: Welke situatie is het meest op u van toepassing? (N = 819 / %)

	%
Gepensioneerd	28
In loondienst (voltijd)	24
In loondienst (deeltijd)	22
Vrijwilliger	5
Zelfstandig ondernemer zonder personeel	4
Zelfstandig ondernemer met personeel	4
Huisvrouw/-man	4
(Ten dele) arbeidsongeschikt	3
Werkloos/werkzoekend	2
Scholier/student	2
Anders, namelijk	2

De meeste respondenten zijn voltijds of deeltijds in loondienst (samen 46%). 8% van de respondenten zijn als zelfstandige aan de slag. Daarnaast zijn 28% van de respondenten gepensioneerd.

Figuur 1 Vraag 2: Welke situatie is het meest op u van toepassing? (N = 819 / %)

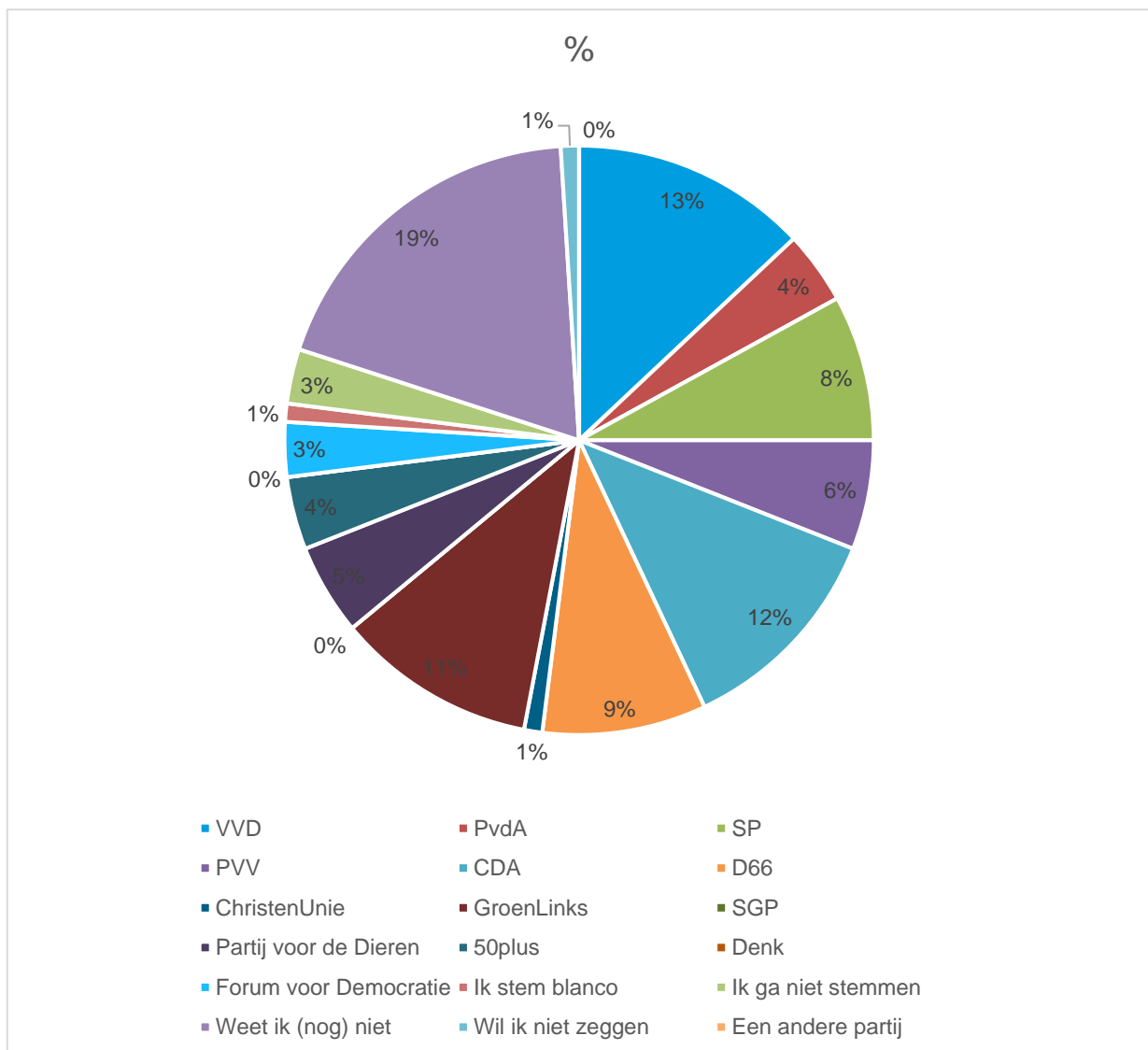
Tabel 7 Vraag 3: Op welke politieke partij zou u stemmen als er nu Tweede Kamerverkiezingen zouden zijn?¹ (N = 817 / %)

	%
VVD	13
CDA	12
GroenLinks	11
D66	9
SP	8
PVV	6
Partij voor de Dieren	5
PvdA	4
50plus	4
Forum voor Democratie	3
ChristenUnie	1
SGP	0
Denk	0
Ik stem blanco	1
Ik ga niet stemmen	3
Weet ik (nog) niet	19
Wil ik niet zeggen	1
Een andere partij	0

Als er nu Tweede Kamerverkiezingen zouden zijn dan zouden de meeste respondenten VVD (13%), CDA (12%) of GroenLinks (11%) stemmen. Opvallend is dat veel respondenten (19%) aangeven (nog) niet te weten waar zij op zouden stemmen.

¹ De categorieën in tabel 4 en 5 zijn gesorteerd van meeste naar minste stemmen voor de politieke partijen. De overige categorieën zijn niet gesorteerd naar grootte.

Figuur 2 Vraag 3: Op welke politieke partij zou u stemmen als er nu Tweede Kamerverkiezingen zouden zijn? (N = 817 / %)

Tabel 8 Vraag 4: Op welke politieke partij zou u stemmen als er nu Gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn? (N = 793 / %)

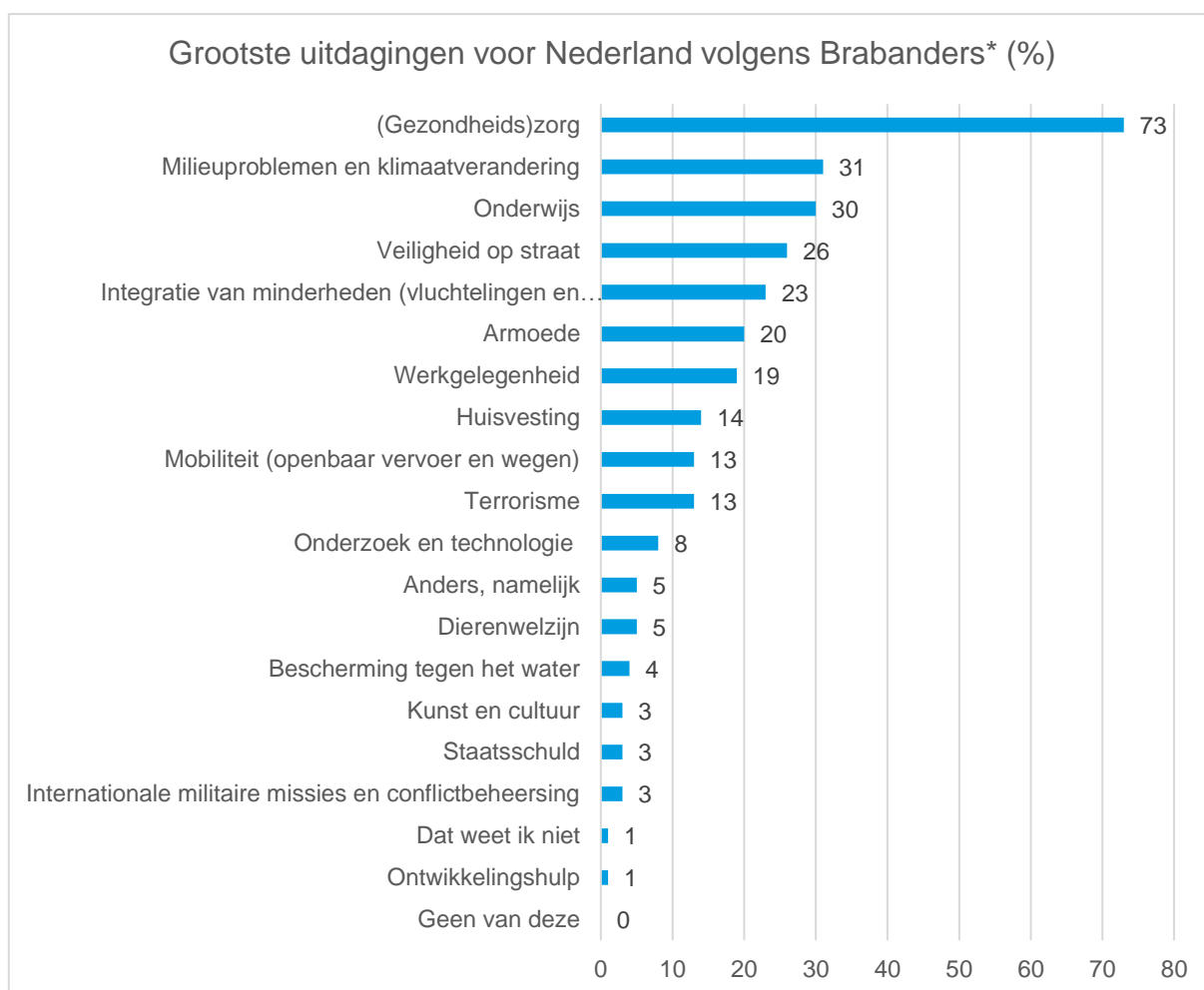
	%
Een lokale partij, namelijk:	19
CDA	9
VVD	8
D66	7
PvdA	6
GroenLinks	6
SP	5
50plus	3
Partij voor de Dieren	2
PVV	1
Forum voor Democratie	1
ChristenUnie	0
Denk	0
Ik stem blanco	0
Ik ga niet stemmen	4
Weet ik (nog) niet	25
Wil ik niet zeggen	0
Een andere partij	1

Als er nu gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn geeft 19% aan op een lokale partij te gaan stemmen. Als het gaat om de landelijke politieke partijen dan zien we dat onder de respondenten van dit Brabantpanelonderzoek het CDA (9%), de VVD (8%) en D66 (7%) de meeste stemmen zouden krijgen. Opvallend is dat een kwart van de respondenten aangeeft (nog) niet te weten op welke partij hij/zij gaat stemmen.

Tabel 9 Vraag 5: Op welke terreinen liggen volgens u momenteel de grootste uitdagingen voor Nederland? (n = 815 / %)

	%
(Gezondheids)zorg	73
Milieuproblemen en klimaatverandering	31
Onderwijs	30
Veiligheid op straat	26
Integratie van minderheden (vluchtelingen en migranten)	23
Werkgelegenheid	19
Armoede	20
Huisvesting	14
Terrorisme	13
Mobiliteit (openbaar vervoer en wegen)	13
Onderzoek en technologie	8
Dierenwelzijn	5
Bescherming tegen het water	4
Internationale militaire missies en conflictbeheersing	3
Staatsschuld	3
Kunst en cultuur	3
Ontwikkelingshulp	1
Anders, namelijk	5
Geen van deze	0
Dat weet ik niet	1

Figuur 3 Vraag 5: Op welke terreinen liggen volgens u momenteel de grootste uitdagingen voor Nederland? (n = 815 / %)

* Respondenten konden maximaal drie terreinen aanvinken. Hierdoor zijn de getoonde percentages bij elkaar opgeteld meer dan 100%.

Volgens de respondenten zijn de grootste uitdagingen voor Nederland respectievelijk: 1 (gezondheids)zorg, 2 milieuproblemen en klimaatverandering en 3 onderwijs. In 2017 was de top 3 van terreinen: 1 (gezondheids)zorg, 2 integratie van minderheden (vluchtelingen en migranten) en 3 milieuproblemen en klimaatverandering.

Tabel 10 Vraag 6: Op welke terreinen vindt u juist dat het goed gaat in Nederland? (n= 814 / %)

	%
Werkgelegenheid	51
Bescherming tegen het water	50
Onderzoek en technologie	34
Staatsschuld	17
Mobiliteit (openbaar vervoer en wegen)	13
Kunst en cultuur	11
Terrorisme	11
Veiligheid op straat	10
Onderwijs	9
(Gezondheids)zorg	7
Dierenwelzijn	6
Integratie van minderheden (vluchtelingen en migranten)	6
Huisvesting	6
Ontwikkelingshulp	6
Internationale militaire missies en conflictbeheersing	4
Armoede	3
Milieuproblemen en klimaatverandering	3
Anders, namelijk	1
Geen van deze	5
Dat weet ik niet	4

Respondenten geven aan het meeste aan dat het in Nederland goed gaat op het gebied van 1 bescherming tegen het water, 2 werkgelegenheid en 3 onderzoek en technologie. In 2017 was deze top 3: 1 bescherming tegen het water, 2 staatsschuld en 3 onderzoek en technologie.

Tabel 11 Vraag 7: In elk land en ik elke provincie is er wel een wrijving tussen groepen. Hoe groot is, volgens u, in Brabant de wrijving tussen de volgende groepen? Geef een cijfer, 1 is 'helemaal geen wrijving' en 10 is 'zeer veel wrijving'

	N	Gemiddelde mate van wrijving*	5 of lager %	6 en 7 %	8 of hoger %
a) Mensen met en zonder een migratieachtergrond	753	5,6	40	48	12
b) Mensen die het in dit land voor het zeggen hebben en de rest van de bevolking	784	6,2	33	44	22
c) Verschillende religieuze groepen	779	5,3	50	35	15
d) Werkgevers en werknemers	781	4,9	63	29	8
e) Arme en rijke mensen	784	5,6	51	29	19
f) Hoog- en laagopgeleiden	781	5,0	61	27	12
g) Ouderen en jongeren	789	4,6	67	24	10
h) Zieken en gezonde mensen	785	4,4	68	24	8

* (Gemiddeld cijfer, 1 is 'helemaal geen wrijving' en 10 is 'zeer veel wrijving').

Gemiddeld genomen vinden de respondenten dat er wrijvingen zijn tussen verschillende groepen. Brabanders zijn van mening dat er voornamelijk veel wrijving is tussen mensen die het in dit land voor het zeggen hebben en de rest van de bevolking, tussen arme en rijke mensen en tussen mensen met en zonder een migratieachtergrond. Uit de eerdere PON-peiling van 2017 kwam naar voren dat er men name wrijving was tussen mensen met en zonder een migratieachtergrond, tussen mensen die het in dit land voor het zeggen hebben en de rest van de bevolking, en tussen verschillende religieuze groepen.

Tabel 12 Vraag 7f: In elk land en in elke provincie is er wel een wrijving tussen groepen. Hoe groot is, volgens u, in Brabant de wrijving tussen de volgende groepen? Uitgesplitst naar opleidingsniveau* (gemiddeld cijfer, 1 is 'helemaal geen wrijving' en 10 is 'zeer veel wrijving')

Opleidingsniveau*	N	Gemiddelde mate** van wrijving tussen hoog- en laagopgeleiden
Laag	72	5,4
Midden	202	5,0
Hoog	485	4,7

* Opleidingsniveau is opgedeeld in 3 categorieën; 'laag', 'midden' en 'hoog'.

** Gemiddeld cijfer, 1 is 'helemaal geen wrijving' en 10 is 'zeer veel wrijving'.

Laagopgeleiden geven aan dat zij vinden dat er gemiddeld veel wrijving is tussen hoog- en laagopgeleiden. Hoogopgeleiden vinden juist dat er gemiddeld minder wrijving is tussen hoog- en laagopgeleiden.

Tabel 13 Vraag 7g: In elk land en in elke provincie is er wel een wrijving tussen groepen. Hoe groot is, volgens u, in Brabant de wrijving tussen ouderen en jongeren? Uitgesplitst naar leeftijd*

Leeftijd	N	Gemiddelde mate* van wrijving tussen ouderen en jongeren
16-29 jaar	24	5,4
30-39 jaar	29	4,3
40-49 jaar	101	4,5
50-64 jaar	263	5,0
65 jaar en ouder	280	5,5

* Gemiddeld cijfer, 1 is 'helemaal geen wrijving' en 10 is 'zeer veel wrijving'.

Respondenten in de leeftijdsklasse van 30-39 jaar en 40-49 jaar vinden dat er minder wrijving tussen ouderen en jongeren is dan gemiddeld. Respondenten van 65 jaar en ouder vinden dat er juist gemiddeld meer wrijving is tussen ouderen en jongeren.

Tabel 14 Vraag 8: Hoe typeert u de Brabantse samenleving op dit moment? (N = 809 / %)

			Neutraal			
Individualistisch	6	26	36	26	6	Solidair
Ongelijk	4	22	43	28	3	Gelijk
Behoudend	4	19	46	27	5	Vooruitstrevend
Eerlijk	6	34	41	15	4	Oneerlijk
Veilig	6	42	29	20	2	Onveilig
Afhankelijk	3	7	40	47	3	Zelfstandig
Zakelijk	3	13	39	37	7	Gemoedelijk
Mondig	4	33	36	24	3	Bescheiden
Materieel succes	3	16	50	28	3	Kwaliteit van bestaan
Onzeker	4	9	58	28	1	Voorspelbaar
Vasthoudend	2	19	48	27	3	Flexibel

Brabanders typeren de Brabantse samenleving voornamelijk aan de hand van de volgende kenmerken; zelfstandig, gemoedelijk, gelijk, een goede kwaliteit van bestaan en voorspelbaar.

Tabel 15 Vraag 9: Hoe verwacht u dat de Brabantse samenleving er over 25 tot 50 jaar uitziet?
(N = 808 / %)

			Neutraal			
Individualistisch	21	40	21	15	3	Solidair
Ongelijk	10	35	36	16	2	Gelijk
Behoudend	6	14	39	36	4	Vooruitstrevend
Eerlijk	6	21	46	21	6	Onerlijk
Veilig	5	31	35	21	8	Onveilig
Afhankelijk	4	15	38	37	6	Zelfstandig
Zakelijk	10	33	37	16	4	Gemoedelijk
Mondig	12	41	38	8	2	Bescheiden
Materieel succes	8	29	39	19	4	Kwaliteit van bestaan
Onzeker	6	18	52	21	3	Voorspelbaar
Vasthoudend	4	18	51	24	4	Flexibel

Brabanders verwachten dat Brabant er over 25 tot 50 jaar vooruitstrevender, zelfstandiger en flexibeler uit zal zien.

Tabel 16 Vraag 10: In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

	n	Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	helemaal oneens
a. De overheid doet onvoldoende voor mensen zoals ik	799	12	23	34	24	8
b. Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op wat de overheid doet	804	17	31	19	28	5
c. De meeste politici zijn bekwame mensen die weten wat ze doen	799	1	28	34	26	12
d. Kamerleden en ministers geven niet veel om wat mensen zoals ik denken	804	12	32	25	23	8

Ruim een derde van de Brabanders (35%) is het (helemaal) eens met de stelling 'de overheid doet onvoldoende voor mensen zoals ik'. In 2017 was dit ook 35%. Opvallend is dat veel respondenten het lastig vonden deze vraag te beantwoorden (34% antwoordt neutraal).

Bijna de helft van de respondenten (48%) vindt dat zij geen enkele invloed hebben op wat de overheid doet. In 2017 was dit 49%.

Daarnaast zegt 29% van de Brabanders dat de meeste politici bekwame mensen zijn die weten wat ze doen. In 2017 was dit 31%. Opvallend is dat veel respondenten het lastig vonden deze vraag te beantwoorden (34% antwoordt neutraal).

Tenslotte is 44% van de respondenten het (helemaal) eens met de stelling 'Kamerleden en ministers geven niet veel om wat mensen zoals ik denken'.

Tabel 17 Vraag 10a: stelling 'de overheid doet onvoldoende voor mensen zoals ik' uitgesplitst naar opleidingsniveau* (%)

Opleidingsniveau*	Vraag 10a: De overheid doet onvoldoende voor mensen zoals ik					
	N	Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens
Laag	76	17	26	36	18	2
Midden	208	12	24	35	20	9
Hoog	491	6	17	30	35	12

* Opleidingsniveau is opgedeeld in 3 categorieën; 'laag', 'midden' en 'hoog'.

Laagopgeleide respondenten vinden vaker dan midden en hoogopgeleiden dat de overheid onvoldoende doet voor mensen zoals zij. Hoogopgeleiden zijn het juist vaker niet eens met deze stelling. Zij vinden vaker dat de overheid wel voldoende doet voor mensen zoals zij.

Tabel 18 Vraag 10b: stelling 'mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op wat de overheid doet' uitgesplitst naar opleidingsniveau* (%)

Opleidingsniveau*	Vraag 10b: Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op wat de overheid doet					
	N	Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens
Laag	76	27	41	13	17	1
Midden	209	15	31	25	25	4
Hoog	494	8	21	16	45	10

* Opleidingsniveau is opgedeeld in 3 categorieën; 'laag', 'midden' en 'hoog'.

Laagopgeleiden zijn het vaker eens met de stelling dat mensen zoals zij geen invloed hebben op wat de overheid doet. Hoogopgeleiden zijn het juist minder vaak eens met deze stelling. Zij vinden vaker dat ze wel invloed hebben op wat de overheid doet.

Tabel 19 Vraag 10c: stelling 'de meeste politici zijn bekwame mensen die weten wat ze doen' uitgesplitst naar opleidingsniveau* (%)

Opleidingsniveau*	Vraag 10c: De meeste politici zijn bekwame mensen die weten wat ze doen					
	N	Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens
Laag	75	0	18	45	27	10
Midden	208	2	28	29	27	14
Hoog	491	2	40	29	21	9

* Opleidingsniveau is opgedeeld in 3 categorieën; 'laag', 'midden' en 'hoog'.

Hoogopgeleiden zijn het vaker eens met de stelling dat de meeste politici bekwame mensen zijn die weten wat ze doen. Laagopgeleiden zijn het juist minder vaak eens met deze stelling.

Tabel 20 Vraag 10d: stelling 'Kamerleden en ministers geven niet veel om wat mensen zoals ik denken' uitgesplitst naar opleidingsniveau* (%)

Opleidingsniveau*	Vraag 10d: Kamerleden en ministers geven niet veel om wat mensen zoals ik denken					
	N	Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens
Laag	76	15	37	20	19	8
Midden	210	14	34	29	17	6
Hoog	493	7	23	26	34	10

* Opleidingsniveau is opgedeeld in 3 categorieën; 'laag', 'midden' en 'hoog'.

Laagopgeleiden zijn het vaker eens met de stelling dat Kamerleden en ministers niet veel geven om wat mensen zoals zij denken. Hoogopgeleiden zijn het juist minder vaak (helemaal) eens met deze stelling.

Tabel 21 Vraag 11: In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen? (%)

	N	Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens
a) Ik heb vertrouwen in de medemens	806	6	60	24	9	1
b) In heb vertrouwen in de Brabantse economie	794	10	64	21	4	1
c) Ik heb vertrouwen in de nationale overheid	801	3	35	31	21	9
d) Ik heb vertrouwen in politie en justitie	805	6	47	27	13	7
e) Ik heb vertrouwen in de manier waarop mijn gemeente wordt bestuurd	799	4	39	34	17	7
f) In heb vertrouwen in het functioneren van de Brabantse overheid (provinciaal bestuur)	785	3	43	37	11	6

Twee derde van de respondenten (66%) heeft vertrouwen in de medemens. In 2017 was dit 70%. Bijna drie kwart van de respondenten heeft vertrouwen in de Brabantse economie. In 2017 was dit 70%. Tegelijkertijd heeft 38% van de Brabanders vertrouwen in de nationale overheid. Dit was in 2017 36%.

Tabel 22 Vraag 11a: stelling 'in heb vertrouwen in de medemens' uitgesplitst naar opleidingsniveau* (%)

Opleidingsniveau*	Vraag 11a: Ik heb vertrouwen in de medemens					
	N	Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens
Laag	76	5	48	36	12	0
Midden	210	6	62	23	8	0
Hoog	494	8	70	15	6	1

* Opleidingsniveau is opgedeeld in 3 categorieën; 'laag', 'midden' en 'hoog'.

Hoogopgeleiden hebben meer vertrouwen in de medemens dan laagopgeleiden. Toch heeft 53% van de laagopgeleiden wel vertrouwen in de medemens.

Tabel 23 Vraag 11b: stelling 'ik heb vertrouwen in de Brabantse economie' uitgesplitst naar opleidingsniveau* (%)

Opleidingsniveau*	Vraag 11b: ik heb vertrouwen in de Brabantse economie					
	N	Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens
Laag	76	6	59	31	4	0
Midden	208	9	65	19	4	2
Hoog	486	15	69	13	3	1

* Opleidingsniveau is opgedeeld in 3 categorieën; 'laag', 'midden' en 'hoog'.

Laagopgeleiden hebben minder vertrouwen in de Brabantse economie dan hoog opgeleiden. Toch heeft 65% van de laagopgeleiden wel vertrouwen in de Brabantse economie.

Tabel 24 Vraag 11c: stelling 'ik heb vertrouwen in de nationale overheid' uitgesplitst naar opleidingsniveau* (%)

Opleidingsniveau*	Vraag 11c: ik heb vertrouwen in de nationale overheid					
	N	Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens
Laag	76	1	28	30	31	9
Midden	206	4	34	33	18	11
Hoog	494	3	45	31	16	5

* Opleidingsniveau is opgedeeld in 3 categorieën; 'laag', 'midden' en 'hoog'.

Hoogopgeleiden hebben meer vertrouwen in de nationale overheid dan laag opgeleiden.

Tabel 25 Vraag 11d: stelling 'ik heb vertrouwen in politie en justitie' uitgesplitst naar opleidingsniveau* (%)

Opleidingsniveau*	Vraag 11d: ik heb vertrouwen in politie en justitie					
	N	Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens
Laag	76	4	41	24	21	10
Midden	209	6	47	27	13	7
Hoog	494	7	53	29	8	3

* Opleidingsniveau is opgedeeld in 3 categorieën; "laag", "midden" en "hoog".

Hoogopgeleiden hebben meer vertrouwen in politie en justitie dan lager opgeleiden. Toch heeft 45% van de laagopgeleiden wel vertrouwen in politie en justitie.

Meest bijgebleven gebeurtenis uit 2017

De vragenlijst werd afgesloten met een open vraag (vraag 12) waarin respondenten is gevraagd welk nieuwsbericht/actualiteit uit 2017 hen is bijgebleven. We veronderstellen daarbij dat de keuze van de respondenten voor een specifieke gebeurtenis voortkomt uit iets dat indruk heeft gemaakt of belangrijk is voor mensen.

Het valt op dat Brabanders veel verschillende gebeurtenissen noemen. Over het algemeen noemen Brabanders vaak [nieuws uit de internationale politiek](#). Brabanders noemen het vaakst het aantreden en functioneren van Donald Trump als president van de Verenigde Staten. Ook worden er [veel persoonlijke gebeurtenissen](#) genoemd, zoals het overlijden van dierbaren.

Verder is het opvallend dat er voornamelijk gebeurtenissen worden genoemd die als schokkend ervaren kunnen zijn, zoals (terroristische) aanslagen (onder andere in Turkije, Manchester, Barcelona en Brussel) en de #metoo beweging.

De meest genoemde [landelijke gebeurtenissen](#) zijn:

- de (lange) kabinetsformatie
- de moord op Anne Faber
- de vluchtelingenproblematiek

Als we kijken naar [provinciale aangelegenheden](#) die genoemd worden dan valt de (bestuurlijke aanpak) van de agrarische sector in Brabant op als genoemd item. Opvallend is ook het aantal verwijzingen naar [sportprestaties](#) door Nederlanders, zoals de Nederlandse voetbalvrouwen die Europees kampioen zijn geworden en wielrenner Tom Dumoulin die de Giro d'Italia wint.

Bijlagen

Bijlage A Vragenlijst Brabantpanel 74 - Ontwikkeling van de Brabantse samenleving

BLOK 1: We stellen u eerst een aantal algemene vragen.

1. Geeft u op een schaal van 0 tot en met 10 antwoord op de volgende vragen

0 staat voor zeer ongelukkig en 10 staat voor zeer gelukkig

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
a. Hoe gelukkig voelt u zich vandaag?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b. Hoe gelukkig voelde u zich afgelopen maand?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. Welke situatie is het meest op u van toepassing?

- in loondienst (voltijd)
- in loondienst (deeltijd)
- zelfstandige zonder personeel (zzp)
- ondernemer met personeel
- werkloos/werkzoekend
- (ten dele) arbeidsongeschikt
- Gepensioneerd
- Vrijwilliger
- huisvrouw/-man
- scholier/student
- anders, namelijk:

3. Op welke politieke partij zou u stemmen als er nu Tweede Kamerverkiezingen zouden zijn?

- VVD
- PvdA
- SP
- PVV
- CDA
- D66
- ChristenUnie
- GroenLinks
- SGP
- Partij voor de Dieren
- 50plus
- Denk
- Forum voor Democratie
- Ik stem blanco
- Ik ga niet stemmen
- Weet ik (nog) niet
- Wil ik niet zeggen

4. Op welke politieke partij zou u stemmen als er nu Gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn?

- VVD
- PvdA
- SP
- PVV
- CDA
- D66
- ChristenUnie
- GroenLinks
- SGP
- Partij voor de Dieren
- 50plus
- Denk
- Forum voor Democratie
- Een lokale partij, namelijk
- Ik stem blanco
- Ik ga niet stemmen
- Weet ik (nog) niet
- Wil ik niet zeggen

5. Op welke terreinen liggen volgens u op dit moment de grootste uitdagingen voor Nederland?

U kunt maximaal 3 antwoorden aanvinken.

- Werkgelegenheid
- (Gezondheids)zorg
- Armoede
- Onderwijs
- Veiligheid op straat
- Terrorisme
- Onderzoek en technologie
- Mobiliteit (openbaar vervoer en wegen)
- Bescherming tegen het water
- Huisvesting
- Milieuproblemen en klimaatverandering
- Dierenwelzijn
- Integratie van minderheden (vluchtelingen en migranten)
- Internationale militaire missies en conflictbeheersing
- Kunst en cultuur
- Ontwikkelingshulp
- Staatsschuld
- Anders, namelijk.....
- Geen van deze
- Dat weet ik niet

6. Op welke terreinen vindt u juist dat het goed gaat in Nederland?

U kunt maximaal 3 antwoorden aanvinken.

- Werkgelegenheid
- (Gezondheids)zorg
- Armoede
- Onderwijs
- Veiligheid op straat
- Terrorisme
- Onderzoek en technologie
- Mobiliteit (openbaar vervoer en wegen)
- Bescherming tegen het water
- Huisvesting
- Milieuproblemen en klimaatverandering
- Dierenwelzijn
- Integratie van minderheden (vluchtelingen en migranten)
- Internationale militaire missies en conflictbeheersing
- Kunst en cultuur
- Ontwikkelingshulp
- Staatsschuld
- Anders, namelijk.....
- Geen van deze
- Dat weet ik niet

BLOK 2: De volgende vragen gaan over hoe u naar de Brabantse samenleving kijkt.

1. In elk land en in elke provincie is er wel eens wrijving tussen groepen. Hoe groot is, volgens u, in Brabant de wrijving tussen de volgende groepen?

	1 (helemaal geen wrijving)	2	3	4	5	6	7	8	9	10 (zeer veel wrijving)	Weet ik niet
a. Mensen met en zonder een migratieachtergrond											
b. Mensen die het in dit land voor het zeggen hebben en de rest van de bevolking											
c. Verschillende religieuze groeperingen											
d. Werkgevers en werknemers											
e. Arme en rijke mensen											
f. Hoog- en laagopgeleiden											
g. Ouderen en jongeren											
h. Zieke en gezonde mensen											

2. Hoe typeert u de Brabantse samenleving van dit moment?

In onderstaand schema staan in de meest linkse en in de meest rechtse kolom telkens twee tegengestelde begrippen. Hoe dichterbij een begrip iets aanvinkt, hoe meer u het daarmee eens bent.

	Neutraal					
Individualistisch	☐	☐	☐	☐	☐	Solidair
Ongelijk	☐	☐	☐	☐	☐	Gelijk
Behoudend	☐	☐	☐	☐	☐	Vooruitstrevend
Eerlijk	☐	☐	☐	☐	☐	Ooneerlijk
Veilig	☐	☐	☐	☐	☐	Onveilig
Afhankelijk	☐	☐	☐	☐	☐	Zelfstandig
Zakelijk	☐	☐	☐	☐	☐	Gemoedelijk
Mondig	☐	☐	☐	☐	☐	Bescheiden
Materieel succes	☐	☐	☐	☐	☐	Kwaliteit van bestaan
Onzeker	☐	☐	☐	☐	☐	Voorspelbaar
Vasthoudend	☐	☐	☐	☐	☐	Flexibel

3. Hoe verwacht u dat de Brabantse samenleving er over 25 tot 50 jaar uitziet?

In onderstaand schema staan in de meest linkse en in de meest rechtse kolom telkens twee tegengestelde begrippen. Hoe dichterbij een begrip iets aanvinkt, hoe meer u het daarmee eens bent.

	Neutraal					
Individualistisch	☐	☐	☐	☐	☐	Solidair
Ongelijk	☐	☐	☐	☐	☐	Gelijk
Behoudend	☐	☐	☐	☐	☐	Vooruitstrevend
Eerlijk	☐	☐	☐	☐	☐	Ooneerlijk
Veilig	☐	☐	☐	☐	☐	Onveilig
Afhankelijk	☐	☐	☐	☐	☐	Zelfstandig
Zakelijk	☐	☐	☐	☐	☐	Gemoedelijk
Mondig	☐	☐	☐	☐	☐	Bescheiden
Materieel succes	☐	☐	☐	☐	☐	Kwaliteit van bestaan
Onzeker	☐	☐	☐	☐	☐	Voorspelbaar
Vasthoudend	☐	☐	☐	☐	☐	Flexibel

BLOK 3: In dit blok vragen we u naar uw mening over de politiek en instituties.

1. In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen?

	Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens	Weet niet / geen mening
a. De overheid doet onvoldoende voor mensen zoals ik						
b. Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op wat de overheid doet						
c. De meeste politici zijn bekwame mensen die weten wat ze doen						
d. Kamerleden en ministers geven niet veel om wat mensen zoals ik denken						

2. In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen?

	Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens	Weet niet / geen mening
a. Ik heb vertrouwen in de medemens						
b. Ik heb vertrouwen in de Brabantse economie						
c. Ik heb vertrouwen in de nationale overheid						
d. Ik heb vertrouwen in politie en justitie						
e. Ik heb vertrouwen in de manier waarop mijn gemeente wordt bestuurd						
f. Ik heb vertrouwen in het functioneren van de Brabantse overheid						

BLOK 4: Tot slot zijn we benieuwd naar wat voor u hét moment van 2016 (tot dusverre) was.

3. Welk nieuwsbericht of welke actualiteit uit 2017 is u het meest bijgebleven?

